

Rondetafelgesprek 'voortgang gebiedsprocessen' - position paper provincie Utrecht

De centrale ligging met goede verbindingen, de grote economische dynamiek, een waaier aan voorzieningen en Nationale Landschappen als voor- en achtertuin maakt de provincie Utrecht tot een plek met een grote aantrekkingskracht. Deze aantrekkingskracht legt druk op de ruimte. Met al die druk op de ruimte is het extra belangrijk om te letten op de staat van de natuur. De provincie Utrecht onderschrijft dan ook de noodzaak om de natuur te herstellen en daarvoor de uitstoot van stikstof te verminderen. Het streven is om dit te combineren met het verbeteren van de leefbaarheid en economische vitaliteit in het Utrechtse landelijk gebied.

De provincie Utrecht kent negen stikstofgevoelige N2000-gebieden, waarvan er vier geheel in onze provincie liggen. De overige vijf gebieden liggen op de grens met de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Gelderland. De gebiedsprocessen vinden binnen de provincie Utrecht plaats in negen deelgebieden die daarmee het landelijk gebied in de provincie Utrecht afdekken. De gebiedsgerichte aanpak die we daarvoor in samenwerking met de gebiedspartijen hebben ontwikkeld richt zich op het gezamenlijk inventariseren van de opgaven, het opstellen van een gedeelde agenda voor het gebied, deze vertalen in een uitvoeringsprogramma en vervolgens de daadwerkelijke uitvoering. Tijdens dit rondetafelgesprek wordt dieper ingegaan op het gebiedsproces in het gebied Botshol.

Het gebiedsproces Botshol is onderdeel van het deelgebied Noordwest Utrecht. Het gebied is een laagveengebied van 218 hectare groot en tussen de plaatsen Abcoude en Vinkeveen en is verbonden met de Vinkeveense Plassen. De verwachting is dat ondanks de getroffen generieke maatregelen, er nog een forse opgave voor het gebied bestaat om verslechtering van de habitats tegen te gaan.

In 2020 is een procesplan opgesteld om tot een gebiedsontwikkelplan te komen. In dit gebiedsontwikkelplan wordt toegewerkt naar een toekomstbestendige polder met verschillende zones: een zone met natuurinclusieve agrarische bedrijven gericht op kringlooplandbouw (1), een zone gericht op veehouderij met natuur met weidevogels (2) en het Natura 2000-gebied waar de activiteiten gericht zijn op de bescherming en ontwikkeling van natuurwaarden (3).

Om dit gebiedsontwikkelplan te realiseren loopt er sinds juni 2021 een gebiedsproces waarin de opgaven landbouw, natuur, stikstof, bodemdaling, water (KRW) en energie integraal worden opgepakt. Integraal betekent niet per definitie 'alles tegelijk'. Verschillende onderwerpen worden uitgelicht, maar altijd in samenhang besproken. Een jaar later, in juni 2022, was het gebied goed op weg. Waar mogelijk werden stappen gemaakt naar uitvoering.

Zo werd, vooruitlopend op de aanpak van de andere thema's, op het onderdeel bodemdaling met boeren een plan gemaakt voor de aanleg van waterinfiltratiesystemen in combinatie met versterking biodiversiteit.

De startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied van 10 juni jl. met het bijbehorend 'kaartje' over de richtinggevende emissiereductiedoelstellingen heeft alleen tot grote weerstand geleidt waardoor het gebiedsproces door de agrariërs tijdelijk 'on hold' werd gezet. Gelukkig blijven de betrokken partijen, al was dit in het begin moeizaam, met elkaar in gesprek en geven ze aan uit elkaar nodig te hebben voor een toekomstbestendig en vitaal gebied. Overigens is dat in andere gebiedsprocessen anders omdat de gezamenlijke belangenorganisaties voor de agrarische sector, in Utrecht verenigd in het Stikstofcollectief, tot nu toe vasthouden aan het standpunt geen formele gesprekken te willen voeren.

Bij het herstarten van de gesprekken in het gebiedsproces Botshol werd aanvankelijk vooral stoom afgeblazen. Nu verder in de tijd leiden de gesprekken tot veel vragen waarop nog geen antwoord te geven is. Het gaat om vragen over de juridische houdbaarheid van nieuwe ontwikkelingen (innovatie), juridische borging van maatregelen die nu al worden genomen (water bij de mest, extra beweiden, minder kunstmest), wat dragen andere sectoren bij, wat zijn de generieke maatregelen, wat zijn piekbelasters, welke regeling zijn er en welke perspectieven bieden die, hoe gaan we om met PAS-melders en interimers, kunnen we als gebied vrijkomende gronden/stikstofruimte inzetten voor het gebiedsproces? Voor de benodigde antwoorden is het wachten op essentiële keuzes en richtinggevende uitspraken vanuit het kabinet.

Niet alleen in het gebied Botshol, maar in alle negen gebieden is het de bedoeling om de gebiedsprocessen tot een succes te maken. Graag leveren we op 1 juli 2023 negen gedragen gebiedsplannen op, die samen het provinciaal Gebiedsprogramma vormen. Tegelijkertijd staat nu al vast dat we op een aantal punten duidelijkheid nodig hebben van het kabinet om hier zicht op te houden. De tijdsdruk in combinatie met het ontbreken van doelen, kaders en perspectief maakt het ondoenlijk om knopen door te hakken. Nu vragen we gebieden om mee te denken en mee te bewegen zonder dat hier enig comfort, zekerheid of perspectief bij te bieden is. Aan u dan ook de oproep de volgende punten met klem naar voren te brengen bij het kabinet.

- **Helderheid over de doelen**

Op dit moment is er slechts duidelijkheid over de regionale stikstofreductiedoelstellingen, de CO₂ reductiedoelstellingen voor het Veenweidegebied o.b.v. het Klimaatakkoord, de landelijke methaandoelstelling en de doelstellingen volgende uit de Kaderrichtlijn Water. Om de gebiedsprocessen goed op te zetten en uit te voeren is het noodzakelijk om zo spoedig mogelijk helderheid te hebben over vertaling van de landelijke - naar de regionale doelstellingen op het gebied van natuur, klimaat en water en bodem

→ *Oproep: snel duidelijkheid bieden over doelen op het gebied van natuur, klimaat, en water en bodem.*

- **Duidelijkheid over de spelregels**

Om stappen te kunnen zetten zijn heldere spelregels nodig om de doelstellingen te halen. Het gaat over uiteenlopende zaken zoals de juridische houdbaarheid van nieuwe ontwikkelingen (innovatie) en juridische borging van maatregelen die nu al worden genomen (water bij de mest, extra beweiden, minder kunstmest). Het aangaan van een open dialoog met de betrokkenen bij deze juridische vraagstukken (voor- en tegenstanders) gaat helpen om verder te komen. Ook is het belangrijk om te weten of in een gebied vrijkomende gronden/stikstofruimte kunnen worden ingezet voor het gebiedsproces.

→ *Oproep: geef invulling aan de spelregels, het gaat om juridische zekerheid over al genomen maatregelen en beperking van risico bij te nemen maatregelen, om de doelen te kunnen behalen.*

- **Realistisch tijdsplan**

Op dit moment is er zoals gesteld nog (te veel) onduidelijk over de verschillende te realiseren doelstellingen. Daarnaast ontbreken de spelregels om de doelen te gaan behalen. Dit maakt het moeilijk op de gebiedsprocessen te doorlopen en snel tot gebiedsplannen te komen. Het is dan ook belangrijk om afspraken te maken over het gefaseerd aanbieden van het gebiedsprogramma. Het toekennen van de transitiegelden moet daaraan gekoppeld worden om recht te kunnen doen aan het kunnen uitvoeren van een gedragen gebiedsgerichte aanpak.

→ *Oproep: zorg voor fasering in de te zetten stappen bij de gebiedsprocessen. Maak daarbij een koppeling met het toekennen van de transitiegelden.*

- **De benodigde financiële middelen**

Om de transitie in te kunnen zetten, zijn financiële middelen noodzakelijk om uitvoering te geven aan de opgave. Niet alleen voor de uitvoering van maatregelen maar ook voor de te maken proceskosten bij zowel de overheden (provincie, waterschap, gemeente) als de betrokken maatschappelijke organisaties. Er is op dit moment nog geen zicht op wanneer de provincies kunnen beschikken over de noodzakelijke middelen uit het transitiefonds. Dit betekent niet alleen middelen voor de (middel)lange termijn, maar juist voor de korte termijn, zodat we de eerste stappen kunnen zetten.

→ *Oproep: geef helderheid over de financiële middelen die voor provincies beschikbaar worden gesteld om met deze grote opgaven aan de slag te gaan.*

- **Zorg voor een level playing field**

Rond provinciegrenzen bestaan grote verschillen. Veel van onze N2000-gebieden liggen provinciegrensoverschrijdend. Het is daarom belangrijk dat in vergelijkbare situaties dezelfde doelstellingen worden opgelegd. Dat is essentieel in een (gezamenlijk) gebiedsproces. De verschillen tussen de een en de ander zijn op dit moment simpelweg te groot. Inmiddels is het stikstofkaartje van tafel, maar de doelen voor de provincies staan nog steeds.

→ *Oproep: biedt eenduidigheid en herkenbaarheid voor de agrarische ondernemers als het gaat om reductiedoelen rond de provinciegrenzen.*

- **Evenredig reductiepercentage**

Op basis van de realisatie van het basispad en de maatregelen die we als provincie Utrecht zelf treffen, verwachten we in 2030 al met 90% van de stikstofgevoelige areaal onder de kritische depositiewaarde te komen. Toch heeft de provincie Utrecht op 10 juni 2022 een reductiedoel van 46% meegekregen van het kabinet. Dit is een fors hoger doel dan vooraf werd verwacht. Deze verhoging is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de verdunning van de landelijke stikstofdeken. Er wordt onderkend dat we inzet moeten plegen die ook ten goede komt aan het laten afnemen van de landelijk stikstofdeken. Immers, we staan gezamenlijk aan de lat. Echter gaat het hier om een onevenredig hoog reductiepercentage.

→ *Oproep: zorg voor een evenredig reductiepercentage. Alleen door de pijn eerlijk te verdelen is iedereen mee te krijgen.*

- **Noodzaak tot perspectief**

Er wordt geen concreet perspectief geboden aan de agrarische sector. In de brief van de regering '[Perspectieven voor agrarische ondernemers](#)' van 10 juni 2022 ontbreekt het nog te veel aan concrete maatregelen en instrumenten die op de korte termijn ingezet kunnen worden om de nodige transitie in gang te zetten. Zo moet er werk gemaakt worden van een definitie aangaande grondgebondenheid van de veehouderij, missen er generieke bemestingsnormen en moeten instrumenten gekoppeld worden aan landschapsground. Het is op dit moment nog onduidelijk wat de genoemde ontwikkelpaden precies betekenen voor de bedrijfseconomische mogelijkheden, zowel tijdens als na de transitie. Om realistische gebiedsprogramma's op te kunnen stellen is duidelijkheid over wat de maatregelen op bedrijfsniveau bijdragen aan deze doelen, noodzakelijk. Zolang dit niet helder is, is het voor een individuele agrariër moeilijk om keuzes te maken.

→ *Oproep: biedt agrarische ondernemers op korte termijn perspectief met concrete maatregelen en instrumenten die transitie op gang brengen.*

Graag nodigen we u uit voor een bezoek aan de provincie Utrecht om hierover nader in gesprek te gaan. Tijdens dit bezoek wordt verder ingegaan op de stappen die op dit moment worden gezet. Ook staan we klaar om specifiek in te gaan op onduidelijkheden die momenteel bij u leven. Dit aanbod geldt zowel voor de gehele LNV commissie als voor de individueel betrokken Tweede Kamerleden. Hopelijk tot snel in één van de negen gebieden binnen de provincie Utrecht!